

Пухкан Л. В.
студентка 1-го курсу магістратури
факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ АДВОКАТА ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Військовий стан – це особливий правовий режим, який запроваджується в Україні чи окремих областях у разі збройної агресії чи загрози нападу, та передбачає надання органам державної влади та військовому командуванню всіх повноважень, необхідних для усунення загроз та відсічі збройної агресії.

Військовий стан в Україні оголосили о 5.30 ранку 24 лютого 2022 року на всій підконтрольній Україні території після початку повномасштабного наступу російських військ. Відповідно до Указу Президента № 64/2022 військовий стан був розрахований на 30 діб [1]. Згодом військовий стан декілька разів продовжувався.

Метою запровадження військовогостану є створення умов для здійснення органами державної влади, військовим командуванням та органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями наданих їм повноважень у разі збройної агресії чи загрози нападу, виникнення загрози державній незалежності України, її територіальній цілісності.

На сьогоднішній день, в Україні діє Закон України «Про правовий режим воєнного стану» від 12 травня 2015 року. Даний Закон визначає зміст правового режиму воєнного стану, порядок його введення та скасування, правові засади діяльності органів державної влади, військового командування, військових адміністрацій, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій в умовах воєнного стану, гарантії прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб [2].

Особливості роботи адвокатів як захисників та представників під час дії воєнного стану напряму витікають із тих обмежень, котрі можуть бути застосовані і після введення зазначеного стану. Маються на увазі деякі функції адвокатів, що прямо залежать від зміни прав і обов'язків пересічних громадян та посадовців чи спеціальних органів.

Тому тут постає питання про те, що ж може змінитись? Звертаючись до статті 20 Закону України «Про правовий режим воєнного стану», правовий статус та обмеження прав і свобод громадян та прав і законних інтересів юридичних осіб в умовах воєнного стану визначаються відповідно до Конституції України та цього Закону. У будь-якому разі не можуть бути обмежені права і свободи людини і громадянина, передбачені частиною другою статті 64 Конституції України, а саме, статтями 24 (рівні конституційні права), 25, 27, 28, 29, 40, 47, 51, 52, 55 (права і свободи людини і громадянина захищаються судом), 56, 57, 58, 59 (кожен має право на

професійну правничу допомогу), 60, 61, 62, 63 Конституції України [2].

Військовий стан та міжнародне право часто перетинаються. Адвокати, які практикують у сфері міжнародного права, можуть регулярно займатися питаннями, які з'явилися через воєнний стан. Ці адвокати спостерігають за діями іноземних урядів у конфлікті та діями іноземних урядів, які є сторонами трибуналів з військових злочинів та інших міжнародних угод. Ці юристи можуть застосовувати військовий стан як офіційну частину участі своєї країни у цих міжнародних заходах.

Адвокати за умов воєнного стану можуть також надавати свої послуги міжнародним організаціям з підвітності та нагляду. Вони можуть захищати права затриманих осіб у всьому світі. Юристи можуть працювати у приватних організаціях або у складі офіційної делегації, оскільки вони прагнуть контролювати іноземні судові та військові операції, а також прагнуть впливати на дії іноземних військових груп та політичних лідерів.

Через військовий стан також підвищився попит на послуги адвокатів, які вільно володіють кількома мовами, і юристів, які мають досвід роботи з різними культурами та міжнародними поїздками.

Дивлячись на це, потрібно зазначити, що для правового регулювання діяльності саме адвокатів велике значення має стаття 131-2 Конституції України, котра вказує на те, що для надання професійної правничої допомоги в Україні діє адвокатура, незалежність якої гарантується Конституцією [3].

Головне, що треба відмітити, що Конституцією, а також Законом України «Про правовий режим воєнного стану» не передбачається будь-яких змін до застосування цієї норми Конституції під час воєнного стану.

Також, важливо, що згідно зі статтею 26 Закону України «Про правовий режим воєнного стану», правосуддя на території, на якій введено воєнний стан, здійснюється лише судами [2]. На цій території діють суди, створені відповідно до Конституції України. При цьому створення надзвичайних та особливих судів не допускається, що виключає підстави для будь-яких провокацій стосовно можливості введення в дію так званих трійок, військових трибуналів тощо.

Для адвокатів, які практикують у сфері кримінального права, детальне знання законодавства, що регулює питання військового стану, прав і свобод людини в цій період, вимог належної правової процедури є частиною компетентного обслуговування клієнтів. Коли клієнта затримано з будь-якої причини, у тому числі у зв'язку з порушенням закону України чи місцевої постанови, клієнту потрібен адвокат у кримінальних справах, щоб переконатися, що поліція не порушує жодних прав. Хоча воєнний стан є лише однією з галузей кримінально-правової практики, це критично важлива сфера практики. Для юристів, що спеціалізуються в галузі кримінального права, знання того, як воєнний стан може вплинути на інтереси їхніх клієнтів, і знання того, як захищати своїх клієнтів є дуже важливим для надання правових послуг.

Крім того, потрібно звертати особливу увагу, що під час здійснення захисту у кримінальних провадженнях слід враховувати, що вчинення злочину з використанням умов воєнного стану є обтяжуючою обставиною відповідно до пункту 11 частини 1 статті 67 КК України [4]. А за злочини, зазначені в розділі XIX «Злочини проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини)», якщо вони вчиняються в умовах воєнного стану, законодавець передбачив посилене покарання. Можна дійти до висновку, що у період дії воєнного стану функції діяльності адвокатів залишаються фактично незмінними, проте запит на певні сфери послуг, а саме у сфері міжнародного права та кримінального права, значно виріс.

Список використаної літератури:

1. Про введення воєнного стану в Україні: наказ Президента України № 64/2022 від 24.02.2022 р. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>
2. Про правовий режим воєнного стану: Закон України № 389-VIII від 12. 05. 2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19>
3. Конституція України від 28.06.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
4. Кримінальний Кодекс України: Закон України № 2341-III від 05.04.2001 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

Науковий керівник: доцент, кандидат юридичних наук, доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія» ***Кісліцина Ірина Олександрівна***